

GARAJ VEYA OTOPARK İŞLETENİN SORUMLULUĞU (TBK m.579)

(Liability of the Garage or Parking Lot Manager)

Prof. Dr. Murat DOĞAN*

ÖZET

Günümüzde hızla artan motorlu taşıt sayısı, bunların uzun veya kısa süreli bırakılacakları garaj ve otopark gibi yerleri zorunlu ve önemli kılmış ve bir meslek olarak garaj ve otopark işletmeciliğini doğurmuştur. Garaj ve otoparka taşıtlarını bırakanlar, geri almalarına kadar bunların işletmeci tarafından gözetim altında tutulacağını ve herhangi bir zarara uğramadan kendilerine verileceğine güvenirliler. Esasen bu sıradan bir beklenti olmayıp, garaj ve otopark işleten ile taşıtını bırakan arasındaki sözleşmenin bir gereği, hatta amacıdır. Bu sebeple, motorlu taşıt sahibine ait eşyanın yok olması, zarara uğraması veya çalınması halinde bundan garaj ve otopark işleten sorumlu olmalıdır. Bu sorumluluk Türk Hukukunda özel hükümlerle düzenlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Motorlu taşıt, garaj veya otopark işletenin sorumluluğu, motorlu taşıtın çalınması, motorlu taşıtın zarara uğraması, işletmeci.

Abstract

In our days, the rapidly increasing number of motor vehicle necessitated places like garages or parking lots where these motor vehicles will be left. Therefore garage or parking lot manager became a profession. Those who leave their vehicle to these garages and parking lots trust that their vehicle will be guarded and will be given back to them without any harm. Actually this is not an ordinary expectation but the concern, even the object of the contract between the manager of the parking lot and the one who leaves his/her vehicle. That's why, if this vehicle is harmed or stolen, the garage manager should be held liable. This liability is regulated with special rules under the Turkish Law. In this study we will examine the liability of the garage or parking lot manager.

Keywords: Motor vehicles, liability of the garage or parking lot manager, motor vehicle theft, motor vehicle damage, operator.

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

GİRİŞ

Günümüzde hızla artan motorlu taşıt sayısı, bunların uzun veya kısa süreli bırakılacakları garaj ve otopark gibi yerleri zorunlu ve önemli kılmış ve bir meslek olarak garaj ve otopark işletmeciliğini doğurmuştur. Garaj ve otoparka taşıtlarını bırakanlar, geri almalarına kadar bunların işletmeci tarafından gözetim altında tutulacağını ve herhangi bir zarara uğramadan kendilerine verileceğine güvenirlir. Esasen bu sıradan bir beklenti olmayıp, garaj ve otopark işleten ile taşıtını bırakan arasındaki sözleşmenin bir gereği, hatta amacıdır. Bu sebeple, motorlu taşıt sahibine ait eşyanın yok olması, zarara uğraması veya çalınması halinde bundan garaj ve otopark işleten sorumlu olmalıdır. Bu sorumluluk Türk Hukukunda özel hükümlerle düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinde düzenlenmiş bulunan garaj ve otopark işletenlerin sorumluluğu ele alınacaktır. Sözü edilen hükümde, "Garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlerin sorumluluğu" düzenlenmiş olduğundan, garaj ve otopark işletenler için söylenenler, ahır, at çiftliği ve benzeri yerler için de mahiyetine uygun düşüğü ölçüde geçerlidir¹. Bu sebeple bunlar üzerinde ayrıca durulmayacaktır.

Uygulamada garaj ve otopark işletenlerinin sorumluluğu belirlenirken çoğunlukla bu özel hükümlere değil, adi vedia ve genel hükümlere dayanılarak karar verildiği görülmektedir². Pozitif hukuk hükmünü göz ardı eden bu uygulamanın doğru olmadığına aşağıda tekrar değinilecektir.

Aşağıda ilk olarak garaj ve otopark işleten ile motorlu taşıt sahibi arasındaki ilişki üzerinde durulacak, daha sonra garaj ve otopark işletenin motorlu taşıt ve eklentilerinin zarar görmesinden doğan sorumluluğunun hukuki niteliğine değinilecek, daha sonra sorumluluğun şartları incelenecektir. Buna ilaveten sorumluluğu sınırlandıran veya ortadan kaldıran haller de ele alınacak konular arasında yer almaktadır.

¹ Kanunun gerekçesinde, "...maddenin kenar başlığı ile birinci ve ikinci fıkralarında "...ve benzeri yerleri işletenler" ifadesi kullanılarak, bu sayımın örnekleyici nitelikte olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle, söz konusu ifadenin kapsamına, 818 sayılı Borçlar Kanununun 481 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer verilmekle birlikte, Tasarıda belirtilmeyen "ahır sahibi"nin de dahil olduğu konusunda bir duraksama yoktur" denilerek, sınırlayıcı bir sayma olmadığı açıkça ifade edilmiştir.

² Bu yönde, Y. 13. Hukuk Dairesi 1.7.2003 T., E.2003/5039, K.2003/8870, "Davacının davalılardan Akmerkez Gayrimenkul Yatırım AŞ.'nin işlettiği otoparka aracını belirli bir ücret karşılığında bıraktığında ve aracı almak için döndüğünde aracın arka bagaj camının kırılması suretiyle bir kısım eşyalarının çalındığında ihtilaf yoktur. İhtilaf sözleşmenin niteliğinde, çalınan eşyaların nelerden ibaret olduğunda ve meydana gelen zarardan kimin sorumlu olacağı noktasında toplanmaktadır. Somut olayda davacının ileri sürdüğü ve davalılardan Akmerkez Gayrimenkul Yatırım AŞ.'nin kısmen kabul ettiği olgulara göre, davacının tazminat isteminin temeli BK.'nın 463. maddesinde tanımlanan vedia sözleşmesine dayanmaktadır", www.kazanci.com. Bu yöndeki eleştiriler için bkz., Tiftik, Mustafa, Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi, Ankara, 2007, s. 217.

I. Garaj ve Otopark İşleten İle Motorlu Taşıtı Bırakan (Saklatan) Arasındaki Hukuki İlişki

A) Garaj ve Otopark Kavramları

Garaj kelime anlamı itibarıyla, “otomobil vb. taşıtların konulduğu üstü örtülü yer, arabalık”dır³. Türk Borçlar Kanununun 579. madde geçen garaj kavramı ise esas olarak otomobil, otobüs, minibüs, kamyon ve benzeri motorlu taşıtların saklanmak ve korunmak üzere bırakıldığı, bazen buna ilaveten bakım, onarım ve temizleme gibi hizmetlerin de verildiği yeri ifade eder. Garajı otoparktan ayıran özelliği, genel olarak örtülü olması ve taşıtların uzun süre kalmak üzere bırakılmasıdır.

Garajda, esas olarak motorlu taşıtların bırakılması, saklanması ve korunması için ayrılmış yerler bulunur. Bazı garajlarda motorlu taşıtı saklama (koruma ve gözetme) yanı sıra bakım, onarım, temizleme gibi hizmetlerin bir arada yapılması da mümkündür⁴. Aynı şekilde, şehirlerarası otobüs terminalleri veya illerdeki ilçe ve köy garajları da hem taşıtların kalkış ve varış yeri hem de hareket saatini bekleyen taşıtlar bakımından bakım, hazırlanma ve bekleme yeri olarak garaj niteliğine sahiptir. Yine, haczedilen veya başka bir sebeple el konulan motorlu taşıtların bırakıldığı yediemin garajları da bu kapsama girmektedir.

Otopark, sözlük anlamı ile “taşıtların trafik bakımından uygun olan ve belli bir süre bırakıldıkları açık veya kapalı yeri” ifade eder⁵. Hareket halinde olmayan taşıtların genellikle kısa süreli olarak bırakıldıkları, böylece hem trafiğin tıkanmadan akmasını sağlayan hem de taşıtların zarar görmesini önleyen açık veya kapalı alanlar otopark olarak nitelenmektedir. Bu amaçla örtülü olmayan bir alan sınırları çevrilerek otopark olarak kullanılabilirdiği gibi, daha çok binaların, özellikle alışveriş merkezlerinin altına yapılan kapalı otoparklar, çok katlı otoparklar, park olarak tahsis edilen cadde kenarları da otopark olarak kullanılabilir.

Garajların aksine, otoparklarda genel olarak bakım, onarım ve benzeri hizmetler verilmemektedir. Bununla birlikte bazı otoparklarda yıkama, yağ değiştirme hizmetleri de bulunabilmektedir.

Garaj veya otopark işletmesinden söz edebilmek için bu işe ayrılan yerin herkese açık olması gerekir⁶. Bundan kasıt, herkesin veya belirli şartları taşıyan kimselerin talep etmesi halinde garaj ve otoparktan taşıtı bırakmak için yararlanabilecek olmasıdır.

³ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5650899b2c2627.10728675.

⁴ İmre, Zahit, Otel, Han, Umumi Garaj ve Ahır İşletenlerin Mesuliyeti, Prof. Dr. Tahir Taner'e Armağan, İstanbul 1956, (s.189-215), s.209; Tiftik, s.216.

⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.565089a-289d6f8.91432869

⁶ İmre, s.211.

Garaj ve otopark işletenler, bunu bir mesleki faaliyet olarak yaptıklarından motorlu taşıtı bırakan, bu hizmetler karşılığında kural olarak bir ücret öder⁷. Bununla birlikte, ücretsiz olması sorumluluğu ortadan kaldırmaz⁸. Özellikle alış-veriş merkezlerinin garaj veya otoparklarında ya genel olarak ücret alınmaksızın veya belli bir tutarın üzerinde alış veriş yapanlardan ücret alınmaksızın hizmet verilmektedir. Bu gibi yerlerdeki garaj veya otoparklarda da ücret alınmamasına rağmen garaj veya otoparkı işleten alış veriş merkezi veya işletmenin bırakıldığı kimsenin sorumluluğuna gidilebilmelidir⁹.

Garaj veya otopark işleten, motorlu taşıtı bırakmak üzere başvuranların taşıtlarını saklanmak ve korunmak üzere bırakmalarını ve varsa diğer hizmetlerden yararlanmalarını üstlenmeyi meslek edinmiş gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder¹⁰. İşleten, garaj veya otopark olarak kullanılan yerin maliki olabileceği gibi, bir irtifak hakkına veya kira sözleşmesinden doğan alacak hakkına dayanarak da garaj veya otoparkı zilyetliğinde tutuyor olabilir.

Türk Borçlar Kanununun 579. maddesindeki sorumluluğa tabi olmak için garaj veya otopark ruhsatı almış olmak şart değildir. İdari makamlar tarafından izin verilmeden açılmış olan bir müessese Türk Borçlar kanununun 579. maddesi bakımından garaj veya otopark sayılabilir¹¹.

B) Garaj ve Otopark İşleten İle Motorlu Taşıtı Bırakan Arasındaki Hukuki İlişki

Garaj veya otopark işleten ile motorlu taşıtı bırakmak isteyen arasında kural olarak bir sözleşme ilişkisi kurulur¹². Bu sözleşmeyle garaj veya otopark işleten, belirli

⁷ Tiftik, s.221.

⁸ İmre, s.211; Tiftik, s.221.

⁹ Bu yönde, Y. 7. Hukuk Dairesi 20.11.2007 T., E.2007/4601, K.2007/4310, www.kazanci.com. Aynı yönde, Y. 13. HD. 10.3.2015 T., E. 2015/6703, K. 2015/7310, www.kazanci.com.

¹⁰ Bkz., İmre, s.211; Tiftik, s.220. Kat mülkiyetine tabi bir iş merkezinin garajından çalınan araçtan dolayı iş merkezi yönetimine karşı açılan davada, yönetim kurulunun taraf ehliyeti bulunmadığı, her bir kat maliki aleyhine ve hepsine yönelik olarak açılmasının gerektiği, bu sebeple davanın salt husumet yokluğundan reddi gerektiği yönünde, Y. 11. Hukuk Dairesi 4.6.2001 T., E.2001/2915, K.2001/5039, www.kazanci.com.

¹¹ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, Haluk, Otelcilerin Mes'uliyeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1955, Cilt 12, Sayı 3-4, (-s. 201-239), s.208; Doğan, Murat, Konaklayanların Getirdikleri Eşyanın Yok Olması, Zarara Uğraması veya Çalınmasından Otel İşletenin Sorumluluğu, Turizm Sağlık ve Hukuk Sempozyumu, Bildiri Kitapçığı, 3-5 Nisan 2015 Nevşehir, (s.61-83), s.63.

¹² Yargıtay, alış-veriş merkezlerinin garaj veya otoparklarına bırakılan motorlu taşıtlar bakımından, taraflar arasında alış veriş için gelinen alış veriş merkezinin otoparkına araç park edilmesine dair sözleşme bulunduğunu, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinin 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında kaldığını, bu sebeple otoparkta aracın zarar görmesinden

miktar bir para karşılığında, taşıtını bırakmak isteyen motorlu taşıtını kabul etmek, taşıtın garaj veya otopark alanı içerisinde güvenli bir yere bırakılmasını sağlamak, geri alınmasına kadar gözetim altında tutmak, korumak ve sözleşmenin muhtevasına göre bakım, onarım, yıkama ve benzeri ek hizmetleri sunmak edimlerini üstlenir.

Kanunda düzenlenmediği için isimsiz akit olan, kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerinden unsurlar ihtiva ettiği için karma sözleşmeler arasında yer alan bu sözleşme¹³, işletenin vedia, hizmet, vekalet ve benzeri birden fazla edimine karşılık motorlu taşıtını bırakanın (saklatanın) bir miktar para ödeme borcu altına girmesi sebebiyle kombine sözleşme niteliğini haizdir.

Yargıtay ise garaj veya otopark işleten ile motorlu taşıtını bırakan arasındaki sözleşmenin niteliği konusunda farklı kararları bulunmaktadır. Bu sözleşme, genellikle Yargıtay tarafından Türk Borçlar Kanunu 561. maddesi ve devamında düzenlenmiş bulunan genel saklama sözleşmesi (adi vedia) olarak kabul etmektedir¹⁴. Nitekim Yargıtay bir kararında, "...Davacıya kasko sigortalı aracın, sigortalı tarafından davalı S.Y.E. tarafından işletilen etrafı briket taşından yapılmış duvarla çevrili açık otoparka bırakıldığı ve park halinde iken diğer davalının sürücüsü olduğu aracın duvara çarpması ve duvarın yıkılması sonucu hasarlandığı tüm dosya kapsamında anlaşılmaktadır. Olayın oluşuna göre davacının sigortalısı ile davalı S.Y.E. arasında Borçlar Kanunu'nun 463. maddesinde tanımlanan vedia sözleşmesi kurulmuştur. Bu sözleşme ile saklayıcı, saklatanca kendisine bırakılan taşınır bir malı kabul etme ve onu güvenli bir yerde koruma borcu altına girer. Davalı otopark işleticisi, kendisine güvenerek gelen müşterilerini her türlü tehlikeye karşı korumak üzere gerekli önlemlerini almak zorunda olup, bunu yapmadığı takdirde meydana gelen zararlardan sorumludur. Yani davalı otopark işleticisi, üzerine düşen tüm dikkat ve itina'yı gösterse dahi, bu hasarın meydana geleceğini ispat etmediği takdirde meydana gelen zararı ödemekle yüküm-

doğan davaların tüketici mahkemelerinde görülmesi gerektiğini kabul etmektedir. Bkz., Y. 13. HD. 10.3.2015 T., E. 2015/6703, K. 2015/7310, www.kazanci.com; Y. 13. Hukuk Dairesi T. 16.11.2011, E.2011/8602, K.2011/16658, www.kazanci.com. Ancak, bu kararlarda sorumluluğa hangi hükümlerin uygulanacağı, özellikle TBK m.579 hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı hususuna değinilmemektedir. Buna karşılık bazı kararlarda alışveriş merkezi işleten ile otoparka park ederek alışveriş yapan müşteriler arasında alım satım ve saklama sözleşmelerinin karmaşığı bir karma sözleşme ilişkisi kurulduğuna hükmetmiştir. Bu yönde bkz., Y. 7. Hukuk Dairesi 20.11.2007 T., E.2007/4601, K.2007/4310, www.kazanci.com.

¹³ İmre, s.210; Tiftik, s.220. Alışveriş merkezlerinin otoparkları bakımından, alışveriş ek olarak saklama hizmeti verildiği, satış ile saklama karmaşığı bir karma sözleşme ilişkisi kurulduğu yönünde, Y. 7. Hukuk Dairesi 20.11.2007 T., E.2007/4601, K.2007/4310, www.kazanci.com.

¹⁴ Y. 4. Hukuk Dairesi 15.10.2014 T., E.2014/12307, K.2014/13073, "Davalı işlettiği alışveriş merkezinin otoparkını ücretsiz olarak araç park edilmesine açmış vaziyettedir. Davalı bu şekilde, vedia (emanet) sözleşmesi kurulması için tüm araç sahiplerine icap (öneri) mahiyetinde irade beyan etmiş durumdadır. Davacı aracını getirip otoparka park ettiğinde davalının icabına uygun kabul yönünde irade açıklamasını yapmıştır. Böylece taraflar arasında vedia sözleşmesi kurulmuştur", www.kazanci.com.

lüdür. Somut olayda, otopark sahibi olarak gerekli özen ve dikkati göstererek en ufak bir darbeye bile yıkılacak olan duvar önüne aracı koyması ve duvarın yıkılmaması için gerekli tedbirleri alması gerekirdi. Araçların güvenli bir şekilde muhafazasından sorumlu olduğu gibi, çevresindeki duvarın dayanıklılığında ve sürekli bakımından da sorumludur” denilerek bu husus açıkça ifade edilmiştir¹⁵.

Yargıtay, alışveriş merkezlerinin otoparklarına bırakılan motorlu taşıtların bakımından, alışverişe ek olarak saklama hizmeti verildiği, satış ile saklama karmaşığı bir karma sözleşme ilişkisi kurulduğu yönünde kararlar vermiştir¹⁶.

Yargıtay'ın bazı kararlarında ise Türk Borçlar Kanununun 561. maddesinde (818 sayılı Borçlar Kanununun 463. maddesinde) düzenlenmiş saklama sözleşmesi olduğu, sorumluluğun Türk Borçlar Kanununun 579. maddesi (818 sayılı Borçlar Kanununun 481. maddesinde) kapsamında ardiyecinin saklama borcuna dayandığı ifade edilmektedir¹⁷.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 579. maddesinde garaj ve otopark işletenlerin sorumluluğu özel olarak düzenlendiği için, bu hüküm tatmin edici bu-

¹⁵ Y. 17. Hukuk Dairesi 29.1.2009 T., E.2008/2296. K.2009/280, www.kazanci.com.

¹⁶ Bu yönde, Y. 7. Hukuk Dairesi 20.11.2007 T., E.2007/4601, K.2007/4310, “Araçın çalındığı otopark yerinin alışveriş merkezini işleten davalı şirket tarafından “C. Açık Otoparkı” olarak levhalarla gösterildiği, araçların park edeceği yerlerin çizgilerle işaretlendiği, güvenlik kameraları ile de izlenen otoparkın güvenliğinin davalı şirket tarafından sağlandığı, idaresinin de davalı şirkete ait olduğu dikkate alındığında davalı şirketin alışveriş için alışveriş merkezine gelecek müşterilerine yapacakları alışveriş karşılığında ek bir hizmet olarak otopark hizmeti de vereceği ve otoparka parkedilecek araçları koruyacağı konusunda güven verdiği, bu yolla müşteri potansiyelini artırmayı amaçladığını kuşkusuzdur. Bu olgu dikkate alındığında alışveriş merkezine gelen ve aracını alışveriş merkezinin eklentisi durumundaki otoparka park ederek alışveriş yapan müşterilerle davalı şirket arasında alım satım ve saklama sözleşmelerinin karmaşığı bir karma sözleşme ilişkisi kurulduğunun, davalı şirketin bu sözleşme gereğince alışveriş merkezine gelerek aracını otoparka parkeden müşterilerinin çıkarlarını koruma yükümünü de üstlendiğinin kabul edilmesi gerekir. Otopark hizmetinin alışveriş merkezine gelecek müşterilere yapacakları alışveriş karşılığı sağlanan ek bir hizmet olduğu gözetildiğinde davalı şirketin otoparkı ayrıca bir ücret alarak işletmemesinin, otoparkın kapalı olmamasının, ya da otoparka müşteriler dışında başka kişilerin de girmesine göz yummasının davada sonuca etkisi bulunmamaktadır”, www.kazanci.com.

¹⁷ 818 sayılı Borçlar Kanununun 481. maddesinin (6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 579. maddesinin) uygulanması gerektiğini kabul eden kararlar için bkz., Y. 11. Hukuk Dairesi 18.1.2007 T., E.2005/13473, K.2007/443, “Davacı vekilinin temyiz istemine gelince, davacının sigortalısı, davalının işlettiği otoparka aracını bırakmış ve araç burada hasara uğramış olup, buna göre sigortalı ile davalı otopark işletmecisi Dilber Bayer arasında BK.nun 463 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan vedia (saklama) sözleşmesi ilişkisi kurulmuştur. Bu durumda, anılan davalının sorumluluğunun BK.nun 481. maddesi kapsamında, ardiyecinin saklama borcunu kötü ifa etmiş olmasından kaynaklandığının kabulü ile, bu çerçevede kusur durumunun değerlendirilmesi ve sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, somut olaya uymayacak şekilde verilen karar doğru olmamış ve bu nedenle de hükmün davacı yararına bozulması gerekmiştir”, www.kazanci.com; Y. 11. Hukuk Dairesi 20.9.2005 T., E.2004/11048, K.2005/8382, www.kazanci.com.

lunmasa bile pozitif hukuk hükmü olarak uygulanmak zorundadır. Bunu göz ardı ederek genel saklama sözleşmesine (vediaya) ilişkin hükümlerin uygulanması doğru olmaz. Kanun koyucu Türk Borçlar Kanununun 579. maddesinde garaj ve otopark işletenler bakımından kusursuz sorumluluk hali düzenlemiştir. Bu ilişki temelinde saklama (vedia) sözleşmesine dayansa da, ilave unsurlar taşınması ve sorumluluğun kusursuz sorumluluk olarak düzenlenmiş olması sebebiyle genel saklama (adi vedia) sözleşmesinden ayrılmakta ve öncelikle özel hüküm niteliğindeki Türk Borçlar Kanununun 579. maddesinin uygulanması gerekmektedir. Bu sebeple, Yargıtay'ın sadece genel saklama (adi vedia) olarak niteleyerek çözüme kavuşturmaya çalıştığı kararlarda isabet bulunmadığı gibi, Türk Borçlar Kanununun 579. maddesinin uygulanması gerektiğini belirttiği kararlarında ardiyecinin saklama borcuna dayandığı yönünde ifadeler kullanması da yerinde değildir. Çünkü gerek yürürlükten kaldırılan 818 sayılı Borçlar Kanununda gerekse 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda ardiyecinin saklama borcu ile garaj (ve otopark) işletenin sorumluluğu farklı hükümlerde düzenlenmiştir. Sistematik olarak ayrı başlıklar altında Kanunda yer almışlardır¹⁸.

Yürürlükten kaldırılan 818 sayılı Borçlar Kanununun 481. maddesinde umumi ahır ve garaj işletenlerin sorumluluğundan söz edilip otopark işletenlere yer verilmediği için belki otoparklar açısından (adi) vediaya ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği savunulabilirdi. Ancak o dönem için dahi otoparkların garajlara olan benzerliği dikkate alındığında, umumi ahır ve garaj işletenlerin sorumluluğuna ilişkin Borçlar kanununun 481. maddesi uygulanması daha uygun olurdu. Bu sebeple bu uygulamanın 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu döneminde devam etmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

II. Garaj veya Otopark İşletenin Motorlu Taşıtı Bırakanın Taşıtına veya Eklentisine Gelen Zarardan Sorumluluğunun Hukuki Niteliği

Garaj veya otopark işletenin sorumluluğunun hukuki niteliği hususunda doktrinde hâkim olan görüş, otel işletenin sorumluluğu ile aynı mahiyette olduğu yönündedir¹⁹. Otel işletenin sorumluluğu hususunda ise kanundan doğan bir sorumluluk olduğu kabul edilmektedir²⁰. Garaj veya otopark işleten ile motorlu taşıtı bırakan arasında sözleşme ilişkisi bulunmakla beraber, taşıta veya eklentilerine gelen zarardan sorumluluk, işletenin sözleşmede ortaya konan iradesinden bağımsız olarak ka-

¹⁸ Türk Borçlar Kanununda ardiye sözleşmesi C. Ardiyeciye bırakma başlığı altında 571-575. Maddeler arasında (818 sayılı Borçlar Kanununda (C) Ardiye Mukavelesi başlığı altında 473-477. Maddeler arasında) hükmeye bağlanmışken, garaj (ve otopark) işletenin sorumluluğu D. Konaklama yeri, garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlere bırakma başlığı altında 579. Maddede (818 sayılı Borçlar Kanununda (D) Otelciye Tevdi başlığı altında 481. Maddede) düzenlenmiştir.

¹⁹ Bkz., İmre, 208, 210; Tiftik, s.215, 217.

²⁰ Bu görüşte, İmre, s.192; Tandoğan, s.207; Tiftik, s.172, 173; Yavuz, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul, 2014, s.1380; Doğan, M., s.64

nundan doğmaktadır²¹. Sorumluluk, işleten ile motorlu taşıtını bırakan arasındaki sözleşmenin bir cüzü veya ferî değildir; bunun sonucu olarak sözleşme taraflardan birinin ehliyetsizliği gibi bir sebeple geçerli olmasa bile, buna dayanılarak garaj veya otoparka bırakılan motorlu taşıt ve eklentilerinin uğradığı zarardan işleten sorumlu olur²². Garaj veya otopark işletenin sorumluluğu bir kusursuz sorumluluk halidir²³.

III. Garaj veya Otopark İşletenin Motorlu Taşıtını Bırakanın Taşıtına veya Eklentisine Gelen Zarardan Sorumluluğunun Şartları

Garaj veya otopark işletenin sorumluluğunun şartları TBK m.579'da yer almaktadır. Kusursuz sorumluluk halini öngören TBK m.579, "Garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenler, kendilerine bırakılan veya çalışanlarınca kabul edilen hayvan, at arabası, bunlara ait koşum ve benzeri eşya ile motorlu taşıt ve eklentilerinin yok olmasından, zarara uğramasından veya çalınmasından sorumludurlar. Ancak işletenler, zararın saklanan veya ziyaretçisi ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan, mücbir sebepten ya da eşyanın niteliğinden doğduğunu ispat etmekle, bu sorumluktan kurtulurlar. / Ancak, garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlerin sorumluluğu, kendilerine veya çalışanlarına bir kusur yüklenmedikçe, saklananların her biri için alınan günlük saklama ücretinin on katını aşamaz. / İşleten böyle bir sorumluluk üstlenmediğini veya sorumluluğu bu Kanunda gösterilmemiş olan bir koşula bağladığını, herhangi bir yolla ilan etse bile, sorumluluktan kurtulamaz" hükmünü taşımaktadır. Buna göre, sorumluluğun şartları, garaj veya otopark işletenin, bırakılan motorlu taşıt ve eklentilerinin kendisi veya çalışanları tarafından kabulü, bırakılan motorlu taşıt ve eklentisinin yok olması, zarara uğraması veya çalınmasıdır. Görüldüğü gibi, garaj ve otopark işletenin sorumluluğu, Türk Borçlar Kanunu'nun 576. ve devamı maddelerinde düzenlenen otel işletenin sorumluluğuna ilişkin hükümlerle benzer şekilde düzenlenmiştir. Bu sebeple, otel işletenin sorumluluğuna ilişkin şartlar hemen hemen tamamıyla burada da geçerlidir²⁴. Aşağıda bu şartlar ele alınacaktır.

²¹ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, İmre, s.192; Tiftik, s.173; Doğan, M., s.64

²² Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, s.207; İmre, s.192-193; Tiftik, s.173; Yavuz, C., s.1380; Doğan, Gül, Otelcilik Sözleşmesi, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.I, S.2, 2006, (s.229-251), s.243; Yavuz, Nihat, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt 2 (Madde 339-649), Ankara, 2013, s.2967; Doğan, M., s.64

²³ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, s.201; Ayiter, Nuşin, Camping Yeri İşletene Otelcinin Eşyanın Telef, Hasar ve Çalınmasından Mes'uliyeti Esasları Uygulanabilir Mi? Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1968, Cilt 25, Sayı 1-2, (s.145-152), s.145; Tiftik, s.166; Doğan, G., s.243; Doğan, M., s.64; Battal, Ahmet, "Konaklama İşletmelerinin Müşterinin Eşyasına Gelen Zararlardan Sorumluluğu" Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl 2000, S. 3, (s.1-18), s.1, 11. (Ayrıca makale için bkz. <http://w3.gazi.edu.tr/~battal/makale27.htm>)

²⁴ Benzer yönde, Tiftik, s.219.

A) Garaj veya Otopark İşletenin, Bırakılan Motorlu Taşıt ve Eklentilerinin Kendisi veya Çalışanları Tarafından Kabul Edilmiş Olması

Türk Borçlar Kanununun 579. maddesinin uygulanabilmesi için garaj veya otoparkın umuma açık olması gerektiğini yukarıda belirtmişti. Bu özellikleri gereği garaj veya otoparka taşıtını bırakmak için herkes veya belirli şartları taşıyan kimse-ler başvuruabilirler²⁵. İşleten, bırakılmak istenen her taşıtı kural olarak kabul etmek zorunda değildir. Eğer taşıtın bırakılması, işleten veya çalışanları tarafından kabul edilmişse, taşıtın park edilebilmesi için yer gösterilmesi gerekir. Taşıtın saklanması ve korunmasına ilaveten bakım, onarım, temizleme gibi hizmetlerin kararlaştırılması da mümkündür. Buna karşılık, bakım onarım, temizleme için bırakılan aracın, kendisine bırakılan tarafından saklanması ve korunması gerekmektedir. Bu durumda artık eser sözleşmesi söz konusu olur ve saklanma ve korunma bu sözleşmenin yan yükümlülükleri arasında yer alır. bundan dolayı da TBK m.579 hükmü uygulanmaz.

Sorumluluğun doğması için, motorlu taşıt ve eklentisinin işletenin hâkimiyet alanına bırakılmış olması gerekmektedir. Bunun için motorlu taşıt ve eklentilerinin, işletenin bizzat kendisi veya onun verdiği yetki dâhilinde çalışanları tarafından garaj veya otoparka alınmış olması veya onların gösterdiği yere bırakılmış olması gerekli ve yeterlidir (TBK m.579/1)²⁶.

Garaj veya otoparkta çalışan kimsenin, buraya bırakılmış bir motorlu taşıtı park etme amacı dışında kullanması ve kaza ve benzeri sonucu zarar vermesi halinde işle-ten yine sorumludur. Ancak buradaki sorumluluğu, sözleşmeden doğan bir borcun yerine getirilmesinde yararlanılan yardımcı şahsın kusurlu fiilinden kaynaklandığından²⁷ işleten zararın tamamından sorumlu olur (TBK m.579/2).

Garaj veya otopark hizmeti, kural olarak ücret karşılığı sunulur²⁸. İşletenin bir yakınının, arkadaşının veya ekonomik durumu iyi olmayan bir kimsenin taşıtını üc-retsiz olarak bırakmasını kabul ettiği hallerde, onlara karşı TBK m.579'a göre ku-sursuz sorumluluğu olmamalı²⁹, bunun hatır ilişkisi olduğu dikkate alınarak ancak kusuru bulunması halinde sorumluluğuna gidilmelidir³⁰. Ancak, mesleki faaliyet kapsamında olmasına karşılık taşıtını bırakandan ücret alınmamış olması işletenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz³¹.

²⁵ İmre, s.211; Tiftik, s.220-221.

²⁶ İmre, s.212; Tiftik, s.221.

²⁷ Buradaki sorumluluğun, sözleşmeden doğan bir borcun yerine getirilmesinde yararlanılan yar-dımcı şahsın fiilinden sorumluluğa dayandığı ve işletenin TBK m. 116 gereği sorumlu olacağı yönünde, İmre, s.212; Tiftik, s.222.

²⁸ İmre, s.211.

²⁹ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, s.210; Tiftik, s.178-179; Yavuz, N., s.2969; Doğan, M., s.66.

³⁰ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, s.210; Doğan, M., s.66

³¹ Krş., İmre, s.211.

Taşıtın bırakıldığı sürenin kısa veya uzun olması önem taşımamaktadır³². Garaj veya otopark olarak ayrılan yerin herkese açık olması ise TBK m.579'un uygulanabilmesi için şarttır³³. Bu sebeptendir ki, taşıtın bırakıldığı yer bir binanın belli bir bölümü olup, sadece taşıtını bırakan orayı kullanabiliyor ve anahtar veya benzeri kilit açan araç taşıt bırakan da olduğu için başkaları oraya giremiyorsa, bir kira ilişkisi kurulmuş olur ve TBK m.579'daki hükmün uygulanması söz konusu olmaz³⁴. Aynı şekilde, bir şahsın sadece kendi taşıtlarına tahsis ettiği alanın da TBK m.579 anlamında garaj veya otopark olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

Motorlu taşıtın bırakıldığını, işletenin hâkimiyet alanına girdirildiğini motorlu taşıtı, üzerinde mülkiyet veya başka bir hakka sahip olduğu için zilyetliğinde tutan kimse ispat etmelidir³⁵. Bu konuda kesin delillerle ispat güçlük arzedeceğinden, hayat tecrübelerine, yerel âdete ve iş hayatındaki telakkilere göre taşıtın bırakıldığına delalet eden hususların ortaya konulması ispat için yeterli kabul edilmelidir³⁶.

Garaj veya otopark işletenin sorumluluğu, kanundan doğduğu için, taraflar arasında sözleşme yapılmamış olsa veya yapılmış olmakla beraber geçersiz olsa bile doğar. Bunun sonucu olarak, işleten ile taşıtı bırakmak için temasa giren kişinin, bu amaçla taşıtını garaj veya otopark işletenin hâkimiyetine bıraktığı andan taşıtın işletenin hâkimiyet alanından çıktığı zamana kadar devam eder³⁷.

B) Motorlu Taşıtların ve Eklentilerinin Yok Olması, Zarara Uğraması veya Çalınması

Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesi, garaj veya otopark işletenin, motorlu taşıtlar ve eklentilerinin yok olması, zarara uğraması veya çalınmasından sorumlu olduğunu öngörmektedir.

Garaj veya otoparka bırakılabilecek motorlu taşıtlar, karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan makine gücü ile yürütülen, otomobil, minibüs, kamyonet, kamyon, otobüs, motosiklet, çekici ve benzeri araçları ifade eder (Karayolları Trafik Kanunu m.3). Eklenti ise, asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel âdetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülenen ve kullanılmasında birleştirme, takma veya başka bir biçimde asıl şeye bağlı kılınan taşınır maldır (Türk Medeni Kanunu m.686/2). Motorlu taşıtların eklentisi olarak anahtarları, yedek lastikleri, brandaları, krikoları, araç telefonu, radyo teybi, levheleri sayılabilir.

³² İmre, s.211; Tiftik, s.220.

³³ İmre, s.211; Tiftik, s.220.

³⁴ İmre, s.210; Tiftik, s.220.

³⁵ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, İmre, s.198; Tandoğan, s.218.

³⁶ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, s.218-219; Tiftik, s.185.

³⁷ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde bkz., Tandoğan, s.217; Tiftik, s.188.

Yok olma, taşıtın ve eklentilerinin yanma, buharlaşma ve benzeri şekilde varlığının tamamen ortadan kalkmasını ifade eder. Taşıtın ve eklentilerinin zarara uğramasından, kırılması, bozulması, çatlama, renginin solması, çizilmesi ve benzeri şekilde kullanılamaz hale gelmesi veya fonksiyonlarını tamamen veya kısmen yitirmesi yahutta değerinde eksilme meydana gelmesi anlaşılır³⁸. Taşıtın ve eklentilerinin çalınması ise, taşıtı bırakanın rızası olmaksızın garaj veya otopark çalışanları veya dışarıdan bir kimse tarafından taşıtın ve eklentilerinin³⁹, kendisine veya başkasına yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alınıp götürülmesi halinde söz konusu olur⁴⁰. Zararın ve sorumluluğun doğması için garaj veya otopark çalışanlarının veya çaldığı iddia edilen kimselerin ceza yargılamasında mahkûm edilmiş olmaları şart değildir; özellikle delil yetersizliğinden beraat hallerinde hukuk hâkimi bu kararla bağlı olmaksızın kendi değerlendirmesini yaparak karar verir (TBK m.74)⁴¹.

Garaj veya otoparka bırakılan taşıt ve eklentileri bakımından yok olma, zarara

³⁸ Garajda park halinde iken meydana gelen su basmasında zarar görmesinden doğan sorumluluğa ilişkin, Y. 11. Hukuk Dairesi 14.5.2001 T., E.2001/2173, K.2001/4218, www.kazanci.com.

³⁹ Y. 11. Hukuk Dairesi 29.5.2003 T., E.2003/243, K.2003/5714, “Dava, araçla ilgili hırsızlıktan doğan zarara dayalı yapılan sigorta ödemesinin rücu yoluyla tahsili istemine ilişkindir. Davalıya ait otoparktaki kulübeden davaya konu aracın sadece kontak anahtarının çalındığı çekişmesizdir. Doğrudan zarar bu kaleme ilişkindir. Ancak, araç kontak anahtarının hırsızlanması, doğal olarak aracın kilit sisteminin güvenlik görevini yitirmesi sonucunu doğuracağından, araca ait bu sistemin eski güvenli haline getirilmesi için yapılması gereken giderlerden davalı otopark sahibinin sorumlu olacağı açıktır”, kazanci.com.

⁴⁰ Y. 13. Hukuk Dairesi 21.11.2007 T., E.2007/8771, K 2007/13942, www.kazanci.com.

⁴¹ Y. 17. Hukuk Dairesi 17.5.2007 T., E.2007/1260, K.2007/1692, “Davacı sigorta şirketinin sigortalı tarafından aracını Çiçek Otoparkına para karşılığı bıraktığı, anahtarı da bekçi F. İ.’ye teslim etmekle, taraflar arasında Borçlar Kanunu’nun 463. maddesinde tanımlanan vedia sözleşmesi kurulmuştur. Sözleşmeyle, saklayıcı, kendisine bırakılan taşınır bir malı kabul etme ve onu güvenli bir yerde koruma borcu altına girer. Saklayıcı kendisine bırakılan taşınır bir malı kabul etme ve onu güvenli bir yerde koruma borcu altına girer. Saklayıcı sözleşmenin kendisine yüklediği güven ve özenle koruma borcuna aykırı davranması nedeniyle oluşan zarardan sorumludur. Öte yandan Borçlar Kanunu’nun 55. maddesi gereğince, başkalarını çalıştıran (istihdam eden) kimse, bu kişilerin hizmetleri sırasında yaptıkları zararlardan sorumludur. Somut olayda; otopark bekçisi F.İ., olaya müteakip karakolda alınan ifadesinde, sigortalı tarafından otoparka getirilen aracın kapıları kapatıldıktan sonra anahtarın kendisine teslim edildiğini, aradan yarım saat geçtikten sonra sakallı, uzun boylu bir şahıs gelerek aracın anahtarını istediğini, anahtarı verdiğini, aracı alıp gittiğini beyan etmiştir. Her ne kadar 7. Asliye Ceza Mahkemesi’nin 2003/954 Esas, 2004/2695 Karar sayılı kararı ile davalılar hakkında emniyeti suiistimal suçundan kamu davası açılmış olup, delil yetersizliğinden beraat kararı verilmiş ise de, Borçlar Kanunu’nun 53. maddesi uyarınca ceza mahkemesi kararı hukuk hâkimini bağlamaz. Ancak ceza mahkemesinde belirlenen maddi olguların hukuk hâkimini bağlayacağı kuşkusuzdur. Davalıların ceza mahkemesinde delil yetersizliğinden beraat etmiş olmaları hukuki sorumluluklarını ortadan kaldırmaz. Davalı gece bekçisi F.İ. karakoldaki ifadesinde aracı ve anahtarını teslim aldığını beyan etmiştir. O halde, aracın para karşılığı otoparkta kalması için teslim alındığının kabulü gerekir. Teslim alan aynı zamanda, aracın başkaları tarafından götürülmemesi veya çalınmaması için her türlü tedbiri almak zorundadır. Bu hale göre, davalıların doğan zarardan sorumlu tutulmaları gerekirken farklı düşünce ile yazılı olduğu biçimde hüküm kurulması doğru değildir”, www.kazanci.com.

uğrama ve çalınma hallerinden herhangi birinin meydana gelmesi halinde sorumluluk şartı gerçekleşmiş olur. İşletenin sorumluluğu, taşıtın ve eklentilerin kendisine verilen maddi zararları kapsar⁴²; bu kapsamda manevi tazminat istenemez⁴³.

Garaj veya otopark işleten, motorlu taşıta ve eklentilerine verilen zarardan sorumludur. Motorlu taşıtın içinde bulunan ve eklenti niteliği taşımayan eşyaların zarar uğramasından sorumluluk, TBK m.579'a göre değil, genel esaslara göredir (TBK m.112 vd.; m.561 vd.; TMK m.2) ⁴⁴. İşletenin kusuru varsa sorumlu tutulabilir.

Yok olan, zarara uğrayan veya çalınan taşıt ve eklentilerinin garaj veya otoparka bırakanın mülkiyetinde olması şart olmayıp, başkasına ait olsa bile onun tarafından garaj veya otoparka bırakılmış olması yeterlidir⁴⁵. Bunun sonucu olarak, başkasına da ait olsa, taşıt ve eklentilerinin uğradığı zarardan dolayı (TBK m. 579 çerçevesince) tazminat talep hakkı sadece bırakana aittir⁴⁶. Taşıt ve eklentilerinin sahibinin mülkiyet hakkına dayanan tazminat talebi genel hükümlere tabidir.

IV. Garaj veya Otopark İşletenin Motorlu Taşıt Bırakanın Taşıt veya Eklentilerine Gelen Zarardan Sorumluluğunu Sınırlayan veya Ortadan Kaldıran Durumlar

Garaj ve otopark işletenin motorlu taşıtını bırakanın taşıtına ve eklentilerine

⁴² Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, s.219; Becker, Herman, İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm Çeşitli Sözleşme İlişkileri (çev. A. Sua Dura), Ankara, 1993, s.1016; Tiftik, s.191; Doğan, M., s.69.

⁴³ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Battal, s.8; Doğan, M., s.69.

⁴⁴ İmre, s.212; Tiftik, s.222; Ankara 7. Tüketici Mahkemesi 29.12.2009 T., E.2009/308, K.2009/573, "...davacının davalıya ait park yeri olarak çevrili alana aracını park ettiği ve araç içerisinde dizüstü bilgisayarının araç camları kırılarak çalındığı anlaşılmıştır. Davacı taraf davalıya ait otoparka girdiği andan itibaren taraflar arasında sözleşmenin yan edimi yükümlülüklerinden olan koruma yükümlülüğünün başladığı kuşkusuzdur. Bu halde davalı taraf, gelen müşterinin güvenliğini korumakla yükümlü olup, gerekli güvenlik tedbirlerini almak zorundadır. Örneğin: Park alanının çok geniş ve büyük olması nedeni ile müşterinin aracını güvenliğinin daha rahat sağlanabilecek noktalara park etmesi temin edilebilir. Aynı şekilde tesisin bulunduğu bölge itibarı ile yeteri kadar güvenlik elemanı bulundurulabilir veya güvenlik kamerası vb. önlemler alınabilir ya da park alanını çevreleyen tel veya çit benzeri şeyler daha güvenli korunaklı ve sağlam yapılabilir. Bu olayda olduğu üzere davalı tarafın hırsızlık sebebiyle sorumluluk kabul edilmez vb. uyarılar yapması sonucu değiştirmez, davalı güvenliği sağlayamıyorsa gerektiğinde park alanını tümüyle kapatmalıdır. Tacir olan davalı TTK. 20/2 md uyarınca bütün faaliyetlerinde basiretli davranmak zorundadır. Bu sebeple meydana gelen zarardan davalı taraf akdi sorumluluk hükümlerine göre (BK. m. 96 vd.) sorumludur. (13 HD. 31.3.2006, 15654/4848 Sayılı emsal karar)". Bu karar Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 29.9.2010 tarih, 2010/2762 esas, 2010/12361 karar sayılı kararıyla onanmıştır. Bkz., www.kazanci.com. Aynı yönde, Y. 13. Hukuk Dairesi 24.12.2012 T., E.2012/18844, K.2012/20850, www.kazanci.com; Y. Hukuk Genel Kurulu 8.5.2013 T., E.2012/13-1510, K.2013/633, www.kazanci.com.

⁴⁵ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, İmre, s.199.

⁴⁶ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Uygur, Turgut, Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Sekizinci Cilt, Ankara, 2010., s.9367.

gelen zarardan sorumluluğu Türk Borçlar Kanunu'nda kusursuz sorumluluk olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte, bazı hallerde bu sorumluluğun sınırlandırılması bazı hallerde ise tamamen kaldırılması yönünde hükümlere de yer verilmiştir.

Sorumluluğun sınırlanması, bırakılan taşıtın değeri ne olursa olsun, tazminatın alınan günlük saklama ücretinin on katını aşamayacağı öngörülerek yapılmıştır (TBK m. 579/2).

Garaj veya otopark işletenin sorumluluğunu ortadan kaldıran haller ise, zararın öğrenilir öğrenilmez işletene bildirilmemesi, zararın bizzat saklatana (taşıtı bırakana) veya ziyaretçisi ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan kaynaklanması, zararın mücbir sebepten doğması, zararın eşyanın niteliğinden doğması ve sorumsuzluk anlaşması yapılmış olmasıdır.

A) Garaj veya Otopark İşletenin Motorlu Taşıtı Bırakanın Taşıtına veya Eklentilerine Gelen Zarardan Sorumluluğunun Sınırlanması

1. Kusursuz Sorumluluğun Miktar İtibarıyla Sınırlanması

Garaj veya otopark işleten, motorlu taşıtı bırakanın taşıtına ve eklentilerine ilişkin zararı, bunların değerini geçmemek üzere tazmin etmek zorundadır. Buna ilaveten, Türk Hukukunda, motorlu taşıt ve eklentilerinin değeri ne olursa olsun, işletenin kusursuz sorumluluğu miktar itibarıyla üst sınır getirilmiştir. Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinin 2. fıkrasında, "Ancak, garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlerin sorumluluğu, kendilerine veya çalışanlarına bir kusur yüklenmedikçe, saklananların her biri için alınan günlük saklama ücretinin on katını aşamaz" denilmek suretiyle üst sınırın, taşıtı bırakanın (saklatanın) motorlu taşıt ve eklentilerinin değerine değil, günlük saklama ücretine göre belirlenmesi hükme bağlanmıştır. Böylelikle, önceki Kanunda olduğu gibi maktu bir miktar belirlenmesinden yerinde olarak vazgeçilmiştir.

Yürürlükten kalkan 818 sayılı Borçlar Kanunu, otel işletenin 100 liraya kadar sorumlu olacağını öngörmekteydi (818 sayılı BK m.481/c.2). Oysa paranın değer kaybına uğraması karşısında böyle maktu bir miktar zararın hakkaniyete uygun tazminine uygun düşmemekteydi⁴⁷. Çünkü enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde günlük saklama ücretinin 1.000 veya 10.000 TL olduğu bir dönemde dahi sorumluluk sınırı 100 TL olmaktadır. Yürürlükte olduğu dönemde çok eleştirilen ve mutlaka artırılması gerektiği ileri sürülen⁴⁸ 100 TL sınırı yerine garaj veya otopark işletenin

⁴⁷ Gereğince, "Maddenin ikinci fıkrasında, 818 sayılı Borçlar Kanununun 481 inci maddesinden farklı olarak, kusursuz sorumluluk miktarının, her bir saklanan için, günlük saklama ücretinin on katını aşamayacağı belirtilmiştir. Böylece, parasal değerlerdeki değişimler karşısında hükmün güncel durumda kalması amaçlanmıştır" denilerek bu husus vurgulanmıştır.

⁴⁸ Bkz., İmre, s.210; Tandoğan, s.239. İmre, mahkemelerin 100 TL'lik sınırlamayı dikkate almadık-

“günlük saklama ücretinin on katına” kadar sorumlu tutulması, yetersiz olmakla beraber⁴⁹, sosyal ve ekonomik hayatta, özellikle paranın değerinde meydana gelecek değişimlere karşı kanunun güncelliğini korumasını sağlayacaktır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun getirdiği “günlük konaklama ücretinin on katı” ölçüsünün de yeterli olmadığı kanaatindeyiz⁵⁰. Şöyle ki, bugün kullanılmakta olan motorlu taşıtlar ve eklentileri garaj veya otopark ücretiyle kıyaslanamayacak derecede yüksektir. Örneğin, 2015 model en ucuz otomobiller bile 25.000 TL'den başlayan fiyatlardan satılmaktadır⁵¹. Garaj veya otoparkların günlük saklama ücretleri ise, günlük 5 ile 50 TL civarındadır. Bu durumda, en ucuzundan da olsa 2015 model bir otomobilin yok olması veya çalınmasında günlük saklama ücretinin en yüksekinden hesaplansa dahi on katı 500 TL edeceği için motorlu taşıtı bırakanın zararını karşılaması mümkün olmaz. Bu sebeple, günlük saklama ücretinin belirli bir katına kadar alt ve üst sınırlar belirlenerek hâkime zararı dikkate alarak tazminatı belirleme konusunda takdir yetkisi verilmesi daha uygun olurdu⁵². Örneğin, günlük saklama ücretinin beş katından az, yüz katından fazla olmamak üzere taşıtın ve eklentilerinin değerini, meydana gelen zararın tutarını dikkate alarak sorumluluk miktarını belirleme yetkisi verilebilirdi.

Motorlu taşıt bırakanın taşıtının garaj veya otoparkta kaldığı süre içerisinde zarara yol açan birden fazla olay olmuşsa, her biri için “günlük saklama ücretinin on katına” kadar sorumluluk söz konusu olur⁵³.

Garaj veya otopark hizmetinin mesleki faaliyet kapsamında olmasına karşılık taşıtını bırakandan ücret alınmamış olması işletenenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz⁵⁴. Fakat kanun tazminatın miktarının günlük saklama ücretinin on katını aşmamak üzere belirleneceğini öngördüğünden, ücretsiz hizmet verilen durumlarda tazminatın miktarını belirlemek güçlük arzeder. Bu düzenlemeyle, kanun koyucu tazminat bakımından üst sınır getirmek istemiş olup, sadece ücretli hizmet verilen garaj veya otopark hizmeti verilenlerde tazminat hakkı tanıma gibi bir amacı bulun-

larını, böylece hükmün zayıf tarafının bertaraf edildiğini, ancak kanunun açık hükmüne aykırı hareket etmenin tasvip edilemeyeceğini ifade etmiştir. Bkz., İmre, s.210. Aynı yönde, Tiftik, s.217, 218. Kanundaki miktar sınırlaması dikkate alınmaksızın verilmiş kararlara örnek olarak bkz., Y. 17. Hukuk Dairesi 16.9.2008 T., E.2008/2403, K.2008/4088, www.kazanci.com; Y. 17. Hukuk Dairesi T. 17.6.2008 T., E.2008/940, K.2008/3317, www.kazanci.com.

⁴⁹ Garaj ve otopark günlük ücretlerine oranlı bir miktarın belirlenmesinin daha isabetli olduğu, ancak bu tutarların da tatmin edici olmaktan uzak olduğu yönünde, Tiftik, s.219.

⁵⁰ Aynı görüşte, s. Tiftik, s.219.

⁵¹ <http://www.sabah.com.tr/galeri/otomobil/yilin-en-ucuz-otomobilleri/8>. Erişim tarihi: 22.11.2015

⁵² Benzer yönde, Tiftik, s.219.

⁵³ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Tandoğan, s.228; Tiftik, s.206; Doğan, M., s.71.

⁵⁴ Krş., İmre, s.211.

mamaktadır. Bu sebeple, hizmetinin mesleki faaliyet kapsamında ama ücretsiz verildiği durumlarda, emsal garaj ve otopark ücretleri araştırılarak belirlenecek ücretin on katını aşmayacak şekilde tazminata hükmedilmelidir.

2. Motorlu Taşıtta Bulunan ve Eklenti Niteliği Taşımayan Eşya Bakımından Sorumluluğun Sınırlanması

Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinde garaj veya otopark işletenin kusur-suz sorumluluğunu saklanmak üzere bırakılan motorlu taşıt ve eklentileri ile sınırlanmıştır. Bunlar dışında, taşıtı bırakana ait eşyaların motorlu taşıtta bulunması sebebiyle yok olması, zarara uğraması veya çalınması halinde, işleten özel olarak bunların saklanmasını da üstlenmedikçe, bunlardan TBK m.579'a göre sorumlu tutulamaz. İşleten ancak kendisinin veya çalışanlarının kusuru hâlinde sorumlu genel hükümlere göre sorumlu olur. Garaj veya otopark işletenin bunların da saklanması talebini kabul etme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

B) Garaj veya Otopark İşletenin Motorlu Taşıt Bırakanın Taşıta veya Eklentilerine Gelen Zarardan Sorumluluğunu Ortadan Kaldıran Durumlar

1. Zararın Öğrenilir Öğrenilmez İşletene Bildirilmemesi Sebebiyle Sorumluluğun Ortadan Kalkması

Otel işletenin sorumluluğu bakımından öngörülen, konaklayanın zararını öğrenir öğrenmez, gecikmeksizin işletene bildirmesi gerekliliğine ilişkin kural, her ne kadar kanunda açıkça düzenlenmemişse de, işin mahiyeti gereği garaj veya otopark işletenin sorumluluğu bakımından da geçerlidir⁵⁵. Bu husus otel işleten bakımından TBK m.578'de, "Konaklayan zararını öğrenir öğrenmez işletene bildirmezse, istem hakkını kaybeder" hükmüyle düzenlenmiştir.

Kanun koyucu, bu hükümle zarara yol açan olaya ilişkin delillerin kaybolmadan toplanabilmesini, suçluların yakalanabilmesi ve zararın artmasının önlenmesi bakımından gerekli tedbirlerin vakit geçirilmeksizin alınabilmesi için öğrenir öğrenmez bildirim külfeti getirmiştir⁵⁶. Konaklayan (saklatan/motorlu taşıtını bırakan) bakımından zararın bildirimini bir külfettir; yerine getirilmemesi tazminat talebini kaybetme sonucu doğurur⁵⁷.

Konaklayan açısından getirilmiş bu hükümler çerçevesince motorlu taşıtını bira-

⁵⁵ İmre, s.213; Tiftik, s.222.

⁵⁶ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Battal, s.8; Becker, s.1026; İmre, s.207; Tandoğan, s.226; Tiftik, s.202; Yavuz, N., s.2979; Doğan, M., s.76.

⁵⁷ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Doğan, G., s.247; Doğan, M., s.76.

kan da zararını öğrenir öğrenmez bildirimde bulunmalıdır (kıyasen TBK m.578/1). Burada zararın öğrenilmesinden kasıt, eşyanın yok olduğunun, çalındığının veya kırma, çizme, çatlatma ve benzeri bir fiil veya olay sonucu değerinde eksilme meydana geldiğinin öğrenilmesidir. Kanunda, “öğrenir öğrenmez” denilerek vakit geçirilmeksizin, dürüstlük kuralına göre en kısa sürede bildirim yapılması ifade edilmeye çalışılmıştır. Bildirimin gecikmesinde motorlu taşıtını bırakanın kusuru yoksa bildirim vaktinde yapılmış sayılmalıdır⁵⁸.

Motorlu taşıtı bırakan, bildiri zamanında yapmamışsa, TBK m.579'a dayanan talep hakkını kaybeder⁵⁹. Bununla birlikte, TBK 49. madde ve devamına, 112. madde ve devamına göre genel hükümler çerçevesinde tazminat talep edebilir⁶⁰.

2. Zararın Bizzat Saklatana veya Ziyaretçisi ya da Beraberinde veya Hizmetinde Bulunan Kimseye Yüklebilecek Kusurdan Kaynaklanması Sebebiyle Sorumluluğun Ortadan Kalkması

Zararın bizzat motorlu taşıtı bırakana (saklatana) veya onun ziyaretçisi ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan kaynaklanması garaj veya otopark işletenin kusursuz sorumluluğunu ortadan kaldıran bir sebep olarak düzenlenmiştir. Gerçekten kimsenin kusuruna dayanarak hak kazanmaması temel bir hukuk ilkesidir. Motorlu taşıtı bırakanın (saklatanın) kendisinin veya yanındakilerin kusurundan doğan zarara katlanması adalete de daha uygundur⁶¹.

Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinin 1. fıkrasında, “...işletenler, zararın saklatan veya ziyaretçisi ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan, ... doğduğunu ispat etmekle, bu sorumluluktan kurtulurlar” hükmüyle bu husus öngörülmüştür.

Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinde açıkça kusurdan söz edilmiş, garaj veya otopark işletenin sorumluluktan kurtulabilmesi için “zararın saklatan veya ziyaretçisi ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan, ... doğduğunu ispat” etmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Kusurun türü veya derecesi üzerinde durulmamıştır. Bu sebeple, her türlü kusur, ister kasıt ister ihmal olsun işletenin sorumluluğunu ortadan kaldırır. Öte yandan, kendisine kusur isnat edilenin ayırt etme gücüne sahip olması gerekir.

Motorlu taşıtı bırakanın, taşıtı kilitlememiş olması, anahtarını üzerinde unutmuş olması, taşıtı çalışır vaziyette bırakarak gitmiş olması, garaj veya otoparkı iş-

⁵⁸ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Doğan, M., s.76.

⁵⁹ Tiftik, s.222.

⁶⁰ Tiftik, s.222.

⁶¹ Otel işleten bakımından aynı yönde, İmre, s.204; Doğan, M., s.76-77.

letenin çalışanı olmayan bir kimseye park etmesi için taşıtı teslim etmiş olması⁶² gibi davranışlar kusur olarak kabul edilebilir. Buna karşılık, bırakılan motorlu taşıtın, üçüncü kişiler tarafından değil de, taşıtı park etmesi, bakım ve onarımını yapması, temizlemesi için anahtarının kendisine bırakıldığı garaj veya otopark çalışanı tarafından çalınması halinde, bu durum işletenin sorumluluğunu ortadan kaldıran bir kusur olarak kabul edilemez⁶³. Motorlu taşıtı bırakanın (saklatanın) veya ziyaretçilerinin veya beraberindekilerin kusuru zararın meydana gelmesine yol açan tek sebep olmayıp, başka sebeplerle birleştiği için zarar doğmuşsa veya sadece zararın artmasına yol açmışsa, garaj veya otopark işleten sorumluluktan tamamen kurtulamaz, ama motorlu taşıtı bırakanın ve diğerlerinin kusurunu tazminattan indirim sebebi olarak ileri sürebilir⁶⁴. Eğer garaj veya otopark işletenin veya çalışanlarının da kusuru varsa, bu kusur saklatanın kusurunu o oranda izale eder ve tazminatın buna göre belirlenmesine yol açar⁶⁵.

Kusurlarıyla zarar sebebiyet vererek garaj veya otopark işletenin kusursuz so-

⁶² Y. 13. Hukuk Dairesi 26.9.2000 T., E.2000/6645, K.2000/7397, "...Davalı , davacının aracın anahtarını işletmede görevli olmayan ve araç kullanmasını da bilmeyen bir çocuğa verip park etmesini ısrarla istediğini, aracın onun tarafından park edilmek istenirken ön taraftaki kablo bobinine çarpma sonucu hasar gördüğünü, kendi kusurunun bulunmadığını, çarpan kişinin istihdam edilen biri olmadığını, kusursuz sorumluluk koşullarının da bulunmadığını savunarak davanın reddini dilemiştir. Mahkemece, her ne kadar çarpma olayı davalının çalıştırdığı lokantanın otoparkında meydana gelmiş ise de, davacının anahtar verdiği kişinin orada çalışmadığı, esasen lokantada çalışanların park işiyle görevli olmadıkları, bunun davalı tarafından yasaklanmış olduğu, zararın davacı temsilcisinin kusurundan kaynaklandığı, davalının bir eylemi ve kusurunun bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir", www.kazanci.com. Yargıtay, bu olayda taşıtın park edilmesi için verildiği kimsenin otopark işletenin çalışanı olup olmadığı hususunda her iki tarafın tanıkları kendi iddialarını teyit eden beyanda bulunduğundan ispat edilmediği, karakol tutanaklarının istenerek incelenmesi gerektiği gerekçesiyle kararı bozmuştur.

⁶³ Y. 11. Hukuk Dairesi 15.1.2001 T., E.2000/9278, K.2001/30, "Dava, davalının tekel olarak işlettiği otopark alanına bırakılan aracın, davalının elemanı tarafından alınarak kaza yapmak suretiyle zararlandırılması nedeniyle açılmış tazminat davasıdır. Mahkemece, otopark fişindeki sorumsuzluk kaydına dayanılarak dava reddedilmiştir. Dosyada bulunan otopark fişindeki kayda göre; "Araçta olabilecek zarardan İzelman sorumlu tutulamaz". Bu kayıt otoparktaki araca 3. şahıslar tarafından verilecek zararlardan otopark işleticisinin sorumlu tutulamayacağına yöneliktir. O halde, davalı İzelman BK.nun 100/1. maddesi gereğince meydana gelen zarardan sorumludur. Öte yandan, davalı vekili, müvekkilince işletilen otopark alanının görevlisine hiçbir biçimde anahtar teslimi yapılmadığını ve bu konuda gerekli yerlere uyarı levhalarının asıldığını, buna rağmen görevliye aracın anahtarını bırakan davacının da olayda kusuru olduğunu savunmuştur. Mahkemece, davalının bu savunması üzerinde de durulmaksızın karar verilmiştir", www.kazanci.com. Anahtarın çalışanlara bırakılmaması konusunda uyarı levhası olmakla beraber otoparktaki sıkışıklık sebebiyle çalışan tarafından alındığı ve sonrasında taşıtın çalındığı veya zarara uğratıldığı ispatlanabilirse işletenin sorumlu olacağı yönünde, Y. 11. Hukuk Dairesi 28.2.2000 T., E.2000/639, K.2000/1570, www.kazanci.com.

⁶⁴ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde bkz., Tandoğan, s.221; Tiftik, s.196; Doğan, M., s.77.

⁶⁵ Krş., Tandoğan, s.222; Becker, s.1019.

rumluluğunu sona erdirecek kimseler, saklatanın kendisi veya onu ziyarete gelen ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseler olarak sıralanmıştır. Motorlu taşıt bırakanı (saklatanı) ziyarete gelenler, onun isteği veya rızasıyla geçici olarak onunla görüşmeye, sohbet etmeye veya bir eşya veya parayı teslim etmeye gelenlerdir⁶⁶. Saklatanın isteği ve rızası dışından kendiliğinden gelenler veya garaj veya otopark işleten tarafından gönderilenler bu kapsama girmez⁶⁷. Saklatanın beraberinde bulunanlar, garaj veya otoparka birlikte geldiği aile üyeleri veya arkadaşlarını ifade eder. Hizmetinde bulunan kimseler ise, ücretli veya ücretsiz olarak saklatanın işlerini görmek amacıyla yanında bulunanları, özellikle hizmet sözleşmesi çerçevesinde çalıştırdığı şoförü gibi kişileri kapsar⁶⁸.

Garaj veya otopark çalışanları gibi motorlu taşıt bırakan diğer müşterilerin vereceği zararlardan veya taşıtı çalmasından da garaj veya otopark işleten sorumludur⁶⁹. Ancak bu gibi durumlarda, zarar gören, Türk Borçlar Kanununun 579. maddesi yerine 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 104. maddesine dayanarak da talepte bulunabilir⁷⁰. Karayolları Trafik Kanunu'nun 104. maddesinde, "Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunan teşebbüslerin sahibi, gözetim, onarım, bakım, alım-satım, araçta değişiklik yapılması amacı ile veya benzeri bir amaçla kendisine bırakılan bir motorlu aracın sebep olduğu zararlardan dolayı, işleten gibi sorumlu

⁶⁶ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde bkz., İmre, s.203; Tandoğan, s.222; Tiftik, s.196; Doğan, M., s.78.

⁶⁷ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde bkz., Becker, s.1019; İmre, s.203; Tandoğan, s.222; Tiftik, s.196; Doğan, M., s.78

⁶⁸ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde bkz., Doğan, M., s.78

⁶⁹ Y. 11. Hukuk Dairesi 19.10.2006 T., E.2005/9334, K.2006/10612, www.kazanci.com.

⁷⁰ Y. 11. Hukuk Dairesi 26.10.2005 T., E.2004/12776, K.2005/10325, "Somut olayda, trafik kaza tespit tutanağı düzenlenmemiş, sigorta ettirenin ve davalılardan otopark işletmesinin elemaları diğer davalı Salih'in polise verdikleri beyanlara göre, diğer davalı mümeyyiz Guçi Ltd.Şti.nin aracının, otoparka yıkanmak üzere verildiği, 1 saat sonra aracın alınmak üzere geldiğinden önce, yıkama yerinden Salih tarafından aracın geriye doğru çıkarılması sırasında, kaskolu araca çarpıldığı anlaşılmakta olup, mümeyyiz davalı, işleten sıfatının otoparka geçtiğini savunmuş, davacı taraf ise, kısa süreli teslimler ile egemenliğin otoparka geçmeyeceğini ileri sürmüş, mahkeme ise bu noktayı tartışmasız bırakmıştır. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 104/1 nci maddesinde "Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunan teşebbüslerin sahibi, gözetim, onarım, bakım, alım-satım, araçta değişiklik yapılması amacı ile veya benzeri bir amaçla kendisine bırakılan bir motorlu aracın sebep olduğu zararlardan dolayı, işleten gibi sorumlu tutulur." hükmüne yer verilmiştir. Bu madde uyarınca, otoparkın gerçek işleten malik yerine, farazi işleten olarak sorumlu tutulabilmesi için, araç üzerindeki eylemsel egemenliğin kesin biçimde bu yere geçtiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Bunun için de, bu hükümlerde aranan koşulların, somut olay bakımından irdelenmesi zorunludur. Aracın, sorumsuz ellere geçmesini önleyebilecek şekilde az veya çok organize olmuş bir teşebbüse, uzun süreli bırakılmış olması gibi, önceden sıralanıp sayılması mümkün olmayan ancak sonuca etkili olabilecek nitelikte olgu veya olguların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği üzerinde durulmalı ve bu madde koşullarının oluştuğuna kesin kanaat getirilmelidir", www.kazanci.com. Benzer yönde, Y. 11. Hukuk Dairesi 3.5.1999 T., E.1999/1610, K.1999/3486, www.kazanci.com.

tutulur” hükmüyle mesleki faaliyet olarak otopark işletmeciliği yapanlar farazi işleten olarak kendilerine bırakılan bir motorlu aracın sebep olduğu zararlardan dolayı sorumlu tutulmuşlardır. Bu durumda iki ayrı hüküm yarışma halindedir.

Garaj veya otopark işletenin sorumluluktan kurtulabilmesi için “zararın saklatan veya ziyaretçisi ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan, ... doğduğunu ispat” etmesi gerekmektedir. İspat her türlü delille gerçekleştirilebilir.

3. Zararın Mücbir Sebepden Doğması Sebebiyle Sorumluluğun Ortadan Kalkması

Garaj veya otopark işletenin kusursuz sorumluluğunu ortadan kaldıran diğer bir hal, zararın doğumuna mücbir sebep olarak nitelenebilecek bir olayın yol açmasıdır. Nitekim Kanun’da, “...işletenler, zararın ...mücbir sebepten ... doğduğunu ispat etmekle, bu sorumluluktan kurtulurlar” denilerek bu husus hükme bağlanmıştır (TBK m.579/1 c.2).

Bugün doktrinde hâkim olan ve uygulamada kabul gören objektif teoriye göre mücbir sebep, “sorumlu veya borçlunun faaliyet ve işletmesi dışında meydana gelen, genel bir davranış normunun ya da borcun ihlaline, mutlak ve kaçınılmaz bir şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan olağanüstü bir olaydır”⁷¹. Garaj veya otopark işleten bakımından deprem, yıldırım düşmesi, aşırı fırtına veya kasırga, sel baskını⁷², çığ düşmesi, savaş hali gibi olağanüstü olaylar birer mücbir sebep olarak ortaya çıkabilir⁷³. Yangın ise, yıldırım düşmesi veya garaj ve otopark dışında doğan bir sebeple çıkmışsa mücbir sebep olarak kabul edilebilir⁷⁴. Buna karşılık, garaj veya otoparkta doğalgazdan veya elektrik kontağından veya bir çalışanın veya taşıtını bırakanın tedbirsizliği sonucu çıkacak bir yangın garaj veya otopark işletenin sorumluluğunu kaldırmaz⁷⁵. Hırsızlık olayları da öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan olay niteliği bulunmadığından mücbir sebep olarak nitelenemez⁷⁶.

⁷¹ Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, 2014, s.557; Tiftik, s.197; Doğan, M., s.78-79.

⁷² Su baskınının mücbir sebep kabul edilmediği bir karar için bkz., Y. 11. Hukuk Dairesi 14.5.2001 T., E.2001/2173, K.2001/4218, www.kazanci.com

⁷³ Örnekler için bkz., Tandoğan, s.223-224; İmre, s.206; Eren, s.558; Tiftik, s.198; Doğan, M., s.79.

⁷⁴ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde, İmre, s.206; Tandoğan, s.223; Tiftik, s.198; Yavuz, N., s.2972; Doğan, M., s.79.

⁷⁵ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde bkz., Becker, s.1022; İmre, s.206; Tandoğan, s.224; Tiftik, s.198; Yavuz, N., s.2971; Doğan, M., s.79.

⁷⁶ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde, Becker, s.1021; İmre, s.206; Tandoğan, s.224; Tiftik, s.198; Uygur, s.9370; Yavuz, N., s.2972; Doğan, M., s.79.

Zararın sebebinin belirlenemediği hallerde de garaj veya otopark işleten mücbir sebebe dayanarak sorumluluktan kurtulamaz⁷⁷.

4. Zararın Eşyanın Niteliğinden Doğması Sebebiyle Sorumluluğun Ortadan Kalkması

Saklatanın bıraktığı motorlu taşıt veya eklentilerinin yok olması veya zarara uğraması onun niteliğinden kaynaklanmışsa, işleten yine sorumluluktan kurtulabilir. Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinin 1. fıkrasında, "...işletenler, zararın ... eşyanın niteliğinden doğduğunu ispat etmekle, bu sorumluluktan kurtulurlar" hükmüne yer verilerek işletene sorumluluktan bu sebeple kurtuluş imkanı tanımıştır.

Zarara eşyanın niteliğinin yol açmasına örnek olarak, lastikleri fazla aşınmış olan motorlu taşıtın park edilirken bu sebepten dolayı kayarak bir yere çarpmış olması, boyasının niteliğinden dolayı güneş ışınlarından olumsuz etkilenen motorlu taşıtın gündüzleri hep aynı açık otoparkta kalmasına bağlı olarak boyasında bozulmalar meydana gelmesi, kapalı garaj veya otoparklara bırakılması sakıncalı olan lpg'li motorlu taşıtın burada lpg'den kaynaklanan sebeple yanması gösterilebilir.

Zarar taşıtın ve eklentilerinin garaj veya otoparka getirildiğinde de ayıplı olmasından doğmuşsa bundan da işleten sorumlu olmaz⁷⁸. Örneğin, lpg sisteminde kaçak bulunan taşıtın garajda çalıştırılması sırasında lpg'nin patlaması sonucu yanmasında böyledir.

Saklatana ait bir eşyanın onun taşıtına veya eklentilerine zarar vermesi halinde de zarara motorlu taşıtı bırakan katlanır. Örneğin, motorlu taşıtta bulunan cam şişedeki içeceğin, otoparkta şişenin güneş ışınları altında patlaması sonucu taşıtın zarar görmesinde böyledir.

5. Sorumsuzluk Anlaşması Sebebiyle Sorumluluğun Ortadan Kalkması

Garaj ve otopark işletenin sorumluluğunu düzenleyen Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesi emredici nitelikte değildir. Bu yüzden aksine anlaşma yapılarak işletenin sorumluluğu ağırlaştırılabileceği gibi hafifletilmesi veya tamamen kaldırılması da mümkündür⁷⁹.

Garaj veya otopark işleten ile motorlu taşıtı bırakan arasında yapılacak olan so-

⁷⁷ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde, Tandoğan, s.224; Tiftik, s.198; Doğan, M., s.79.

⁷⁸ Otel işletenin sorumluluğu bakımından benzer yönde bkz., Tandoğan, s.224-225; Doğan, M., s.80.

⁷⁹ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde bkz., İmre, s.207; Tandoğan, s.225; Tiftik, s.199; Uygur, s.9370, 9377; Yavuz, N., s.2973; Doğan, M., s.80.

rumsuzluk anlaşmasının geçerli olabilmesi için Türk Borçlar Kanunu'nun 115 ve 116. maddeleri ile Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesine ve Türk Borçlar Kanunu'nun 20. ve devamı maddelerinde yer alan genel işlem şartlarına uygun olması gerekir⁸⁰.

Türk Borçlar Kanunu'nun 115. maddesine göre, garaj veya otopark işletenin saklatan ile kast veya ağır ihmalden sorumlu olmayacağına dair yaptığı anlaşma geçersizdir. Hafif ihmalden sorumlu olunmayacağına ilişkin anlaşmalar ise geçerli olur.

TBK m.116'ya göre, "Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir. / Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür". Garaj veya otopark işletenin, çalıştırdığı kişilerin garaj ve otopark hizmetleri verilmesi sırasında vereceği zararlardan sorumlu olmayacağına dair anlaşmalar geçerli olur ve işletenin sorumluluğunu ortadan kaldırır.

Garaj veya otopark işletenin, önceden kendisi tarafından hazırlanmış saklama sözleşmesine sorumsuzluğa ilişkin kayıt koyması halinde, bu kayıtlar haksız şart niteliği taşıyacağından geçersiz olur (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.5)⁸¹.

Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinin 3. fıkrasında işletenin tek taraflı yapacağı ilanlarla saklatan açıkça kabul etmedikçe sorumluluktan kurtulamayacağı düzenlenmiştir⁸². Maddede, "İşleten böyle bir sorumluluk üstlenmediğini veya sorumluluğu bu Kanunda gösterilmemiş olan bir koşula bağladığını, herhangi bir yolla ilan etse bile, sorumluluktan kurtulamaz" denilmektedir (TBK m.579/3). Böylece, garaj veya otopark işletenin tek taraflı olarak sorumsuzluğuna ilişkin yapacağı ilanların hüküm ve sonuç doğurmayacağı, bu yolla sorumluluktan kurtulamayacağı, bunların garaj veya otoparkın değişik yerlerinde veya internet sayfasında duyurulmuş olmasının motorlu taşıtı bırakan (saklatan) tarafından zımnen kabul edildiği anlamına gelmeyeceği hükme bağlanmıştır⁸³. Esasen bu hükme yer verilmeseydi de, gerek

⁸⁰ Tiftik, s.223.

⁸¹ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde, Doğan, M., s.81. Aksi görüşte, Tiftik, s.202.

⁸² 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki dönem için aynı yönde, s.Tiftik, s.223; Y. 13. Hukuk Dairesi 1.7.2003 T., E.2003/5039, K.2003/8870, "...Davacı, bu davasında davalının sözleşmenin kendisine yüklediği güven ve özenle koruma borcuna aykırı davranması nedeniyle oluşan zararını istemiştir. Her ne kadar otopark girişi sırasında kendisine verilen bilet arkasında matbu ifadelerle "araçta meydana gelecek hasar ve kayıp eşyadan yönetimin sorumlu olmayacağı" sözleri yazılı ise de bu hüküm saklayanın güvenle saklama ve özen borcuna açıkça aykırılık teşkil ettiği için geçersizdir", www.kazanci.com.

⁸³ Y. 13. Hukuk Dairesi T. 16.3.2004 T., E.2003/13353, K.2004/3576, "Somut olayda davacının ileri sürdüğü ve davalının da kısmen kabul ettiği olgulara göre davacının tazminat isteminin temeli BK.nun 463 maddesinde tanımlanan vedia sözleşmesine dayanmaktadır. ...Davacı, bu

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 5. maddesi, gerekse Türk Borçlar Kanunu'nun 20. ve devamı maddelerinde yer alan genel işlem şartlarına ilişkin hükümler aynı sonucu sağlar, işletenin tek taraflı ilanla sorumluluktan kurtulmasını engellerdi.

V. Garaj veya Otopark İşletenin Motorlu Taşıtı Bırakanın Eşyasına Gelen Zarardan Sorumluluğunu Genişleten Durumlar

Garaj veya otopark işletenin sorumluluğu bir kusursuz sorumluluk olarak düzenlenmiş ve saklatanın motorlu taşıt ve eklentilerinin yok olması, zarara uğraması veya çalınmasından günlük saklama ücretinin on katını kadar sorumlu olduğu kabul edilmiştir. Bununla birlikte, Türk Borçlar Kanunu'nun 579. maddesinin 2. fıkrasında bir taraftan kusursuz sorumluluğun günlük saklama ücretinin on katıyla sınırlı olduğu belirtilirken aynı hükümde, "işletenlerin sorumluluğu, kendilerine veya çalışanlarına bir kusur yüklenmedikçe," denilerek, zarar işletenin veya çalışanların kusurundan kaynaklanmıyorsa, zararın tamamının tazmini gerektiği, artık günlük saklama ücretinin on katı sınırlanmasının uygulanmayacağı öngörülmüştür. Görüldüğü gibi, motorlu taşıtı bırakan zararın işletenin veya çalışanlarının kusurundan⁸⁴ do-

davasında davalının sözleşmenin kendisine yüklediği güven ve özenle koruma borcuna aykırı davranması nedeniyle oluşan zararını istemiştir. Her ne kadar otoparkta hasardan ve hırsızlıktan sorumlu olmayacağına dair uyarı levhaları bulunduğu tespit edilmiş ise de bu levhalar saklayanın güvenle saklama ve özen borcuna açıkça aykırılık teşkil ettiği için davalı sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırmaz. Davalı işyeri sahibi kendisine güvenerek gelen müşterilerini her türlü tehlikeye karşı korumak üzere gerekli güvenlik önlemlerini almak zorunda olup, bunu yapmadığı, takdirde meydana gelen zarardan sorumludur. Davacı oluşan maddi zararını istemekte haklıdır", www.kazanci.com.

⁸⁴ Y. 11. Hukuk Dairesi 11.6.2001 T., E.2001/3327, K.2001/5250, www.kazanci.com; Y. 11. Hukuk Dairesi 15.1.2001 T., E.2000/9278, K.2001/30, "Dava, davalının tekel olarak işlettiği otopark alanına bırakılan aracın, davalının elemanı tarafından alınarak kaza yapmak suretiyle zararlandırılması nedeniyle açılmış tazminat davasıdır. Mahkemece, otopark fişindeki sorumsuzluk kaydına dayanılarak dava reddedilmiştir. Dosyada bulunan otopark fişindeki kayda göre; "Araçta olabilecek zarardan İzelman sorumlu tutulamaz". Bu kayıt otoparktaki araca 3. şahıslar tarafından verilecek zararlardan otopark işleticisinin sorumlu tutulamayacağına yöneliktir. O halde, davalı İzelman BK.nun 100/1. maddesi gereğince meydana gelen zarardan sorumludur. Öte yandan, davalı vekili, müvekkilince işletilen otopark alanının görevlisine hiçbir biçimde anahtar teslimi yapılmadığını ve bu konuda gerekli yerlere uyarı levhalarının asıldığını, buna rağmen görevliye aracın anahtarını bırakan davacının da olayda kusuru olduğunu savunmuştur. Mahkemece, davalının bu savunması üzerinde de durulmaksızın karar verilmiştir" www.kazanci.com; Y. 11. Hukuk Dairesi 1.7.2002 T., E.2002/3040, K.2002/6724, "...davalı şirketçe işletilen otoparkta bırakılan aracın, park görevlisinin dalgınlığı nedeniyle araç üzerindeki anahtar da kullanarak kimliği belirsiz kişi yada kişilerce çalındığı ve 5 ay sonra hasarlı durumda bulunduğu otopark görevlisinin anahtarını ile birlikte kendisine teslim edilen aracın anahtarını tanımadığı kimselere vermek suretiyle özen yükümlülüğünü yerine getirmediği ve zarardan sorumlu olduğu, davalı şirketin ise adam çalıştıran sıfatı ile sorumluluğu olduğu gerekçesiyle 1.200.000.000 TL. olarak davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir", www.kazanci.com. Bu kararda, otopark işleten davalı şirketin adam çalıştıran sıfatı olacağına kabul edilmesi isabetli olmayıp, Türk Borçlar Kanunu'nun 116. maddesi kapsamına giren borcun ifasında yararlanılan yardımcı kişinin fiilinden sorumluluk söz konusudur.

layı meydana geldiğini ispatlarsa, sorumluluk genişlemekte ve işletenin tam tazmin yükümlülüğü doğmaktadır⁸⁵.

VI. Zamanaşımı

Garaj veya otopark işletenin sorumluluğunun tabi olduğu zamanaşımına ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Garaj veya otopark işletenin sorumluluğu kanundan doğan bir sorumluluk olup, bu sorumluluk, işletenin sözleşmede ortaya konan iradesinden bağımsız olarak kanundan doğmaktadır. Sözleşmeden doğan bir sorumluluk olmamakla beraber, haksız fiil sorumluluğu niteliği de bulunmamaktadır⁸⁶. Bu sebeple, işletenden Türk Borçlar Kanununun 146. maddesindeki on yıllık zamanaşımı süresi içerisinde tazminat talebi mümkündür⁸⁷. Yargıtay ise taraflar arasında saklama (vedia) sözleşmesi bulunduğu ve saklama borcunun kötü ifası sebebiyle sorumluluğunun doğduğu gerekçesiyle Türk Borçlar Kanununun 146. maddesindeki (818 sayılı Borçlar Kanununun 125. maddesindeki) on yıllık zamanaşımının uygulanması gerektiğini kabul etmektedir⁸⁸.

SONUÇ

Motorlu taşıt sayısının artması sebebiyle trafikte yaşanan sorunlar kadar, taşıtların uzun veya kısa süreli park edilmeleri, saklanmaları ve korunmaları da önem taşımaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için işletilen garaj veya otoparklarda, taşıtların ve eklentilerin güvenliğinden, korunmasından ve zarar görememesinden garaj veya

⁸⁵ Y. 11. Hukuk Dairesi 18.1.2007 T., E.2005/13473, K.2007/443, www.kazanci.com.

⁸⁶ Zararın haksız fiile dayalı olarak değil, sözleşmeye aykırılık nedeniyle doğmuş olduğu, bu sebeple sözleşmeye ilişkin zamanaşımının uygulanması gerektiği yönünde, Y. 11. Hukuk Dairesi 22.5.2006 T., E.2005/6039, K.2006/5948, www.kazanci.com.

⁸⁷ Otel işletenin sorumluluğu bakımından aynı yönde bkz., İmre, s.193; Tandoğan, s.207; Yavuz, C., s.1380; Yavuz, N., s.2980; Doğan, M., s.83.

⁸⁸ Y. 11. Hukuk Dairesi 23.2.2006 T., E.2005/2202, K.2006/1853, "...Davacı sigorta, şirketlerine sigortalı aracın aylık abone sistemiyle davalının işlettiği otoparkta bulunmakta iken çalınıp hasara uğratıldığını ileri sürerek araca verilen hasarın tazminini istemiş, mahkemece bir yıllık zamanaşımı süresinin geçtiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Davacıya kasko sigortalı aracın maliki (sigortalı) ile davalı otopark işletmecisi arasında BK.nun 463 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan Vedia (saklama) sözleşmesi yapılmış olup, davalı BK.nun 481 inci maddesi hükmüne aykırı olarak ardiyecinin saklama borcunu kötü ifa etmiş olmasından dolayı sorumlu bulunmaktadır. Bu durumda dava BK.nun 125 inci maddesine göre 10 yıllık zamanaşımına tabidir. Davacı iş bu davasını TTK.nun 1301. maddesinde düzenlenen halefiyet hakkına dayanarak açtığına göre, dava dışı sigortalının davalıya karşı öne sürebileceği tüm haklarına halef bulunduğundan, davacı yönünden de davanın zamanaşımı 10 yıl olup, olay tarihinden davanın açıldığı tarihe kadar zamanaşımı süresinin dolmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece davalının yerinde olmayan zamanaşımı def'inin reddi ile işin esası incelenmek gerekirken, yazılı nedenlerle davanın zamanaşımı yönünden reddi doğru görülmemiştir", www.kazanci.com. Aynı yönde, Y. 11. Hukuk Dairesi 22.5.2006 T., E.2005/6039, K.2006/5948, www.kazanci.com.

otoparkları işletenlerin sorumlu olması tabii bir sonuçtur. Bununla birlikte, kanun koyucu bu hususu sözleşmeden dayanan kusura dayalı bir sorumluluk olarak düzenlemeyi yeterli görmemiş, kanundan doğan bir kusursuz sorumluluk olarak tanzim etmiştir. Bu sorumluluğun düzenlenmesi kadar sınırlanmasının da önemli ve yerinde olduğunu belirtmeliyiz. Ancak, kanunda getirilen günlük saklama ücretinin on katı sınırlanması, motorlu taşıtların değerlerinin fazlalığı ile garaj ve otopark ücretlerinin düşüklüğü karşısında hem yetersiz hem anlamsız kalmaktadır. Bunun yerine günlük saklama ücretinin belirli bir katına kadar alt ve üst sınırlar belirlenerek hâkime zararı dikkate alarak tazminatı belirleme konusunda takdir yetkisi verilmesi daha uygun görünmektedir.

Konuya ilişkin bugüne kadar verilmiş Yargıtay kararlarında miktar itibarıyla sınırlı sorumluluğun hiç uygulanmadığını söyleyebiliriz. Yargıtay adeta pozitif hukuk hükmünü görmezden gelmekte, genel saklama (adi vedia) sözleşmesi veya ardiye sözleşmesi nitelmesi yapmakta, ama dava konusu olayların tamamında zararından tamamının tazminine hükmetmektedir. Bu kararlardan bazılarında garaj veya otoparkı işletenin veya çalışanlarının kusurundan dolayı tam tazminata hükmedilmesi kanuna uygun olmakla beraber, kusurdan söz edilemeyecek durumlarda bile tam tazminat yönünde karar verilmesi hukuk uygun görünmemektedir.

Otel işletenin sorumluluğu bakımından öngörülen, konaklayanın zararını öğrenir öğrenmez, gecikmeksizin işletene bildirmesi gerekliliğine ilişkin kurala garaj veya otopark işletenin sorumluluğu bakımından Kanunda yer verilmemiş olması bir eksiklik teşkil etmektedir. Bununla birlikte, her ne kadar kanunda açıkça düzenlenmemişse de, işin mahiyeti gereği garaj veya otopark işletenin sorumluluğu bakımından da bildirme külfetine ilişkin TBK m.578 hükmünün garaj veya otopark işletenin sorumluluğu söz konusu olan hallerde de kıyasen uygulanması yerinde olur.

Garaj veya otopark hizmetinin mesleki faaliyet kapsamında olmasına karşılık taşıtını bıraktandan ücret alınmamış olması işletenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Fakat ücretsiz hizmet verilen durumlarda tazminatın miktarını belirlemek güçlük arzeder. Bu gibi durumlarda, emsal garaj ve otopark ücretleri araştırılarak belirlenecek ücretin on katını aşmayacak şekilde tazminata hükmedilmelidir.

KAYNAKÇA

Ayiter, Nuşin, *Kamping Yeri İşletene Otelcinin Eşyanın Telef, Hasar ve Çalınmasından Mes'uliyeti Esasları Uygulanabilir Mi?* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1968, Cilt 25, Sayı 1-2, (s.145-152).

Battal, Ahmet, "Konaklama İşletmelerinin Müşterinin Eşyasına Gelen Zararlardan Sorumluluğu" *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 2000, S. 3, s.6.

- Becker, Herman**, İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm Çeşitli Sözleşme İlişkileri (çev. A. Sua Dura), Ankara, 1993,
- Doğan, Gül**, Otelcilik Sözleşmesi, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.I, S.2, 2006, (s.229-251).
- Doğan, Murat**, Konaklayanların Getirdikleri Eşyanın Yok Olması, Zarara Uğraması veya Çalınmasından Otel İşletenin Sorumluluğu, Turizm Sağlık ve Hukuk Sempozyumu, Bildiri Kitapçığı, 3-5 Nisan 2015 Nevşehir, (s.61-83).
- Eren, Fikret**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, 2014.
- İmre, Zahit**, Otel, Han, Umumi Garaj ve Ahır İşletenlerin Mesuliyeti, Prof. Dr. Tahir Tamer'e Armağan, İstanbul 1956, (s.189-215).
- Tandoğan, Haluk**, Otelcilerin Mes'uliyeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1955, Cilt 12, Sayı 3-4, (-s. 201-239).
- Tiftik, Mustafa**, Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi, Ankara, 2007.
- Uygur, Turgut**, Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Sekizinci Cilt, Ankara, 2010.
- Yavuz, Cevdet**, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul, 2014.
- Yavuz, Nihat**, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt 2 (Madde 339-649), Ankara, 2013.